

Příloha A – Ukázka Manuálu pro práci se ŠVP ŠD ZŠ0

Moje milé kolegyně, milí kolegové,

chtěl bych Vás požádat o pomoc s jednou zapeklitou záležitostí. Jedná se o školní vzdělávací program školní družiny.

Školní vzdělávací program naší družiny leží tak trochu bokem, nikdo si ho moc nevšímá ani ho nijak zvláště nevyužívá. Já sám jsem se o našem ŠVP dozvěděl až po několika letech, co jsem v družině pracoval. Když jsem se k němu později dostal, o moc moudřejší jsem nebyl.

Později mě napadlo, že by mohl být ŠVP i prospěšný, mohlo by v něm být něco opravdu praktického. Bohužel je ŠVP ŠD veřejně dostupný, takže do něj nelze uvést například konkrétní vnitřní postupy.

Napadlo mě tedy, že náš ŠVP z roku 2011 osvěžím a vytvořím k němu Manuál, kde budou jednotlivé body ŠVP rozvedeny, budou dány konkrétní příklady řešení některých okolností nebo budou uvedeny postupy periodicky se opakujících událostí. Byl by určen pouze vychovatelům naší školy a sloužil by jako praktická příručka.

Já osobně bych něco takového uvítal, ale zajímá mě, jak na takovou příručku nahlížíte Vy.

Podívejte se prosím na náš nový ŠVP a přiložený Manuál **kriticky**.

- **Do poznámek na konci každé kapitoly** (nebo klidně rovnou **do textu**) prosím **zapište vše**, co podle Vás v kapitole chybí, přebývá a jestli je pro Vás nějakým způsobem přínosná (nebo zapište jakoukoliv myšlenku, která Vás k tématu napadne).
- Na stránce s poznámkami je **škála pro určení přínosnosti** pro Vás.
- **Na úplném konci** Manuálu je tabulka pro SWOT analýzu. Do ní prosím zapište silné a slabé stránky Manuálu, příležitosti (tzn. co doplnit) a hrozby (co v Manuálu by mohlo ohrozit ŠD).

Čím více informací mi dáte/napíšete, tím lépe pro následné vyhodnocování. Moc Vás prosím, abyste byly plodné a kritické – opoznámkovaný Manuál mi klidně můžete anonymně vrátit do budníku ve sborovně.

Při alespoň 90% návratnosti Manuálu nabízím chutnou odměnu!

Předem moc děkuji za spolupráci!

Robert

Manuál ŠVP ŠD *„název školy“*

Obsah

Úvod.....	ii
1. Vize, poslání a cíle ŠD	iii
2. Časový plán.....	v
3. (Auto)evaluace.....	vi
4. Formy uplatňované v ŠD.....	viii
5. Obsah vzdělávání	xii
6. Žáci se SVP	xv
7. Přijímání účastníků	
8. Materiální zabezpečení	
9. Personální stránka	
10. BOZP	
11. Organizační okénko	
12. Právní a odborné kompendium	
Příloha A – návrh denní činnosti	
Příloha B – vzorový rozvrh pracovní činnosti	

Úvod

K čemu Manuál slouží?

Cílem Manuálu je poskytnout vychovatelům školní družiny metodickou příručku pro práci ve školní družině s důrazem na návaznost na školní vzdělávací program školní družiny. ŠVP družiny je základním opěrným bodem pro práci družiny. Slouží nejenom vychovatelům, ale také prezentuje naši družinu veřejnosti.

Na základě výše uvedeného bychom měli náš ŠVP ŠD dobře znát a řídit se podle něj. ŠVP ŠD by tedy neměl být přítěží, nutností, kterou musí splňovat každá škola/školské zařízení, ale měl by být pevnou součástí naší práce, kterou můžeme využívat, a která by nám měla v nejlepším případě sloužit k dosahování optimální úrovně naší práce.

Právě k vytěžení maxima ze ŠVP ŠD Manuál slouží. ŠVP ŠD má svou danou strukturu a doporučený styl – neměl by být slohovým cvičením a měl by poskytnout nejdůležitější informace o naší družině. Tento Manuál má za cíl rozvést jednotlivé body ŠVP na základě specifik naší ŠD, poskytnout vychovatelům návody na jednotlivých úrovních, nabídnou podrobnější postupy nebo rozvést složitější organizační otázky.

Manuál tedy slouží jak zkušenějším kolegyním pro upevnění jejich kompetencí, tak i nově přichozím kolegyním/kolegům, pro rychlejší pochopení a efektivnější začlenění do stávajícího systému fungování naší školní družiny.

Jak s Manuálem pracovat?

Manuál navazuje na ŠVP ŠD, rozvíjí jednotlivé body, nabízí příklady řešení konkrétních situací, konkretizuje periodicky se opakující postupy.

Dle obsahu vyhledejte oblast, se kterou se potřebujete blíže seznámit nebo si ji osvěžit. **Pokud v Manuálu narazíte na informaci, která není zcela aktuální či by mohla být podrobněji rozpracována, nezapomeňte si prosím tuto událost poznamenat do poznámek na konci dané kapitoly.** V rámci evaluace je možné (a žádoucí) konkrétní situace přednést na metodických sdruženích či je konzultovat s vedoucím vychovatelem. Manuál musí být ze své podstaty aktuální a vaše poznámky pomůžou k zefektivnění práce ŠD v budoucnu.

Při tvorbě Manuálu jsme vycházeli především z osobních zkušeností vychovatelů, legislativních a jiných závazných dokumentů MŠMT a odborných publikací. Pro rozšíření poznatků v kontextu se ŠVP jsou na konci některých kapitol uvedeny odkazy na literaturu prohlubující dané téma.

1. Vize, poslání a cíle ŠD

Kdo jsme a kam směřujeme?

Školní vzdělávací program školní družiny je kolektivním výtvorem celého sboru vychovatelů, posvěceným vedením školy. Jako základní rámec, výchozí body naší práce bylo nutné stanovit naši vizi, poslání naší ŠD a cíle, které budeme naší prací naplňovat.

Vize nastiňuje, kam naše snažení směřuje, čeho chceme dosáhnout. Je formulovaná krátce a výstižně.

Naši vizi jsme formulovali takto:

„Dáváme volnému času novou dimenzi“

Pracujeme s volným časem dětí, využíváme znalostí pedagogiky volného času, jsme odborníky na efektivní využívání volného času. Mějme naši vizi na paměti při plánování dlouhodobých i krátkodobých záměrů našeho výchovného působení.

Poslání vyjadřuje smysl bytí naší družiny. **Říká kdo jsme a pro koho tu jsme.**

Poslání naší družiny:

„Posláním naší školní družiny je nabídnout dětem širokou paletu činností a aktivit pro smysluplné trávení volného času v přátelském a bezpečném prostředí.“

Nyní už máme jasno v tom kdo jsme, pro koho tu jsme a k čemu naše práce směřuje. Jelikož je výchova a vzdělávání záměrná a předem promyšlená činnost, měli bychom mít vytyčené cíle, kterých chceme naší prací dosáhnout. Tyto cíle jsou uvedeny v ŠVP ŠD na stránce 6. Při jejich vytyčování jsme nevycházeli pouze z našich představ o fungování ŠD, ale opírali jsme se i o závazné dokumenty, které ve více či méně obecné míře udávají cíle vzdělávání. Mezi tyto dokumenty především patří:

- Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
- Školní vzdělávací program ZŠ0

V rovině legislativních dokumentů jsme při stanovování cílů vycházeli zejména z(e):

- Školského zákona – 561/2004
- Vyhlášky o zájmovém vzdělávání – 74/2005

Cíle uvedené v našem ŠVP ŠD jsou vhodnou kompilací cílů vycházejících z dokumentů výše a na předchozí straně. Jsou sestaveny s ohledem na specifika naší ŠD - reflektují její přednosti i limity.

Integrovanými cíli vzdělávání jsou také klíčové kompetence, které družina svou činností posiluje (viz ŠVP ŠD, Příloha 1)

Poznámky

2. Časový plán

Jak je naše práce strukturovaná v čase?

Délka a časový plán vzdělávání je povinnou součástí ŠVP školských zařízení pro zájmové vzdělávání (t.j. (1) střediska volného času, (2) školní družiny a (3) školní kluby). Je však ponechána značná volnost pro jeho zpracování (zcela jinak bude časový plán nastavovat např. středisko volného času).

Neboť do naší družiny docházejí výlučně žáci 1.-4. třídy, je základní časovou jednotkou vzdělávací cyklus – tedy období od 1. do 4. ročníku.

V praxi se zřídka stává, že by jeden vychovatel provázel děti po celé čtyři roky. Variabilita časového plánu tedy nabízí, aby vychovatel pružně a kreativně reagovala na konkrétní věkovou kategorii dětí, se kterými bude trávit školní rok.

Družinová oddělení jsou takřka vždy věkově homogenní (shodují se se školní třídou), proto je možné sestavit si vlastní časový plán na 1 či 2 roky a vybrat a přizpůsobit témata, která budou v souladu s věkem účastníků.

Obvyklá praxe naznačuje období, které stráví třída se stejným vychovatelem (viz tabulka).

Tabulka 1 - rozložení vychovatelek dle ročníků

1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
Vychovatel A		Vychovatel B	Vychovatel C
		Vychovatel B	

Poznámky

3. (Auto)evaluace

Jak svou činnost zhodnotíme, jak bude naše práce reflektována a kým?

Autoevaluaci a evaluaci našeho pedagogického působení ve školní družině chápeme jako (sebe)hodnocení cesty, kterou jsme ušli za určitý časový úsek, a který podrobíme my nebo někdo jiný kritickému pohledu. Můžeme tedy hodnotit činnost, kterou jsme zařadili do našeho odpoledního programu, nebo naopak působení naší ŠD jako celku na konci školního roku či vzdělávacího cyklu.

Tuto stránku bychom rozhodně neměli zanedbávat, protože nás nutí zpětně se zamýšlet a reflektovat naše konání. Můžeme si díky ní uvědomit pochybení nebo nedostatky, které se v naší práci objevily, pomůže nám optimalizovat výchovné procesy - zlepšovat a zefektivňovat naši práci.

Nutno podotknout, že naši práci nehodnotíme pouze sami či v našem týmu, nýbrž ji mohou hodnotit i vnější činitelé, např. ředitel školy, zřizovatel nebo Česká školní inspekce.

Možné způsoby (auto)evaluace **vnitřní**:

- Každodenní reflexe „sám se sebou“ – vyčlenění každodenní chvilky pro zpětnou vazbu (10-15 minut při čaji, kávě), zamyšlení nad tím, co se dnes povedlo, co by se dalo zlepšit, psaní poznámek.
- SWOT analýza – možno použít pro různě dlouhá časová období, zapisujeme silné a slabé stránky, možné příležitosti a hrozby.
- Ankety, dotazníky – naši práci mohou reflektovat sami účastníci nebo jejich rodiče.
- Ohniskové skupiny – v rámci metodických sdružení můžeme zpětně reflektovat vybraná témata.
- Náslechy – vzájemné pozorování výchovné práce kolegyně, následná reflexe a rozbor (může být organizačně náročnější, nutno dohodnout s vedením školy).

Vnější evaluace probíhá zejména ze strany:

- vedení školy – hospitate (zástupce) ředitele v roce nástupu na pozici, hospitující sleduje zejména organizaci programu, komunikaci vychovatele s dětmi apod.

- ČŠI – v družině velmi zřídka, sleduje výchovnou činnost na základě kritérií (viz konec kapitoly)

Odkazy a literatura k tématu:

- Pedagogická evaluace – hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků (Průcha, 1996)
- Kritéria hodnocení ČŠI – webová stránka csicr.cz→Dokumenty→Kritéria hodnocení, dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/cz/DOKUMENTY/Kriteria-hodnoceni>

Poznámky

4. Formy uplatňované v ŠD

Ve kterých formách se výchova v ŠD uplatňuje?

Do ŠVP ŠD je povinně zařazen bod o uplatňovaných formách, ve kterých probíhá zájmové vzdělávání. Formy stanovuje vyhláška o zájmovém vzdělávání č. 74/2005, přičemž může být mírně modifikována s ohledem na školský zákon (561/2004, §111).

Co to pro nás v praxi znamená? Především to, že si ujasníme pojmy a do vyhláškou stanovených forem dosadíme definice a příklady toho, co v družině děláme.

Níže jsou uvedeny jednotlivé formy, které deklarujeme v našem ŠVP ŠD:

1. *Forma pravidelná*

Formou pravidelnou se rozumí činnosti, které realizujeme každý den pro přihlášené děti. Jedná se o vychovatelem sestavenou strukturu družinového odpoledne, včetně činností odpočinkových, zájmových, rekreačních.

Příklad: Děti přicházejí po vyučování, odkládají si aktovky a odchází společně na oběd. Po obědě se vrací do družinové třídy, lehnou si na molitan a poslouchají pohádku, kterou jim čte pan vychovatel (činnost odpočinková). Po pohádce s panem vychovatelem diskutují o příběhu, navazují tělovýchovnou hrou (rekreační činnost), nakonec malují obrázek z knihy nebo jej dramatizují (činnost zájmová). Na velmi širokém spektru aktivit, témat a metod opakují podobnou strukturu **pravidelné** každý den.

2. *Forma příležitostná*

Jedná se o příležitostné akce, které školní družina pro děti organizuje. Jde o různá sportovní odpoledne, výlety, slavnosti, besídky apod.

Některé z příležitostných akcí družiny mají několikaletou tradici, jiné bývají zařazovány nově. Ohlížíme se i na současnou situaci (zdravotní, bezpečnostní, organizační) a dle ní akce plánujeme.

V posledních letech se jednalo například o:

- Svatováclavské posvícení (sportovní disciplíny na školní zahradě, sběr razítek, „kupování“ cen)
- Vánoční jarmark (prodejní výstava žákovských rukodělných výrobků, prezentace družiny před rodiči, za utržené peníze lze nakoupit nové pomůcky)
- Masopustní karneval (rej masek, zaměřeno na hudbu a tanec, koná se ve velké tělocvičně)
- Dětský den (sportovní disciplíny na školní zahradě, měli jsme k dispozici nafukovací skluzavku, stánek s cukrovou vatou)

Je také možné se s dětmi zúčastnit některých akcí, které jsou organizovány školou, například

- Martinské čtení (akce zaměřená na čtenářství)
- Divadelní pouť (akce zaměřená na divadelní a filmovou činnost)

3. Forma individuální

Formou individuální se rozumí individuální přístup k dětem za účelem rozvíjení jejich nadání. Jedná se také o svébytný přístup k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami (viz 6).

Příklad: Všimli jsme si, že Anička velmi ráda plete. Můžeme například obstarat knížky, které se pletením zabývají, navrhnout Aničce nějaký speciální úkol (třeba uplést tatínkovi šálu pod stromeček) nebo se sami v pletení dovzdělat, abychom se mohli navzájem s Aničkou inspirovat, případně si poradit.

4. Forma spontánních aktivit

Spontánní aktivity bychom mohli klidně zařadit do pravidelné činnosti. Dětem přirozeně necháváme prostor pro tyto aktivity v rámci denního režimu. Jako samostatný bod jsou uvedeny proto, že znatelnou část odpoledne trávíme na školní zahradě, kde je pro spontánní aktivity dětí největší prostor.

Pokud je to možné, spontánních aktivit se vhodně a citlivě zúčastňujeme a pronikáme do světa dětí. Dbáme také na bezpečnost těchto aktivit.

Příklad: Honzík s Toníkem si na školní zahradě našli dvě dlouhé větvičky a chystají se na boj světelnými meči ve stylu Star wars. Pan vychovatel vše zpovzdálí sleduje a z důvodu bezpečnosti se rozhodne do souboje vstoupit. „Jé kluci, vy si hraje na rytíře Jedi? A kdo z vás je Obi-Wan?“ ptá se při příchodu. Chlapci zanechají šermování a tiše oceňují znalosti pana vychovatele. „Můžu hrát s vámi? Taky jsem vždycky chtěl světelný meč.“ Chlapci svolí a najdou panu vychovateli větev k boji. Vychovatel: „A co byste řekli na to, kdybychom to hráli jako zpomalený film a budeme si počítat body za zásah, hm?“ Vychovatel stanoví pravidla hry, zvýší bezpečnost celé aktivity a navíc posiluje u dětí všímavost k vlastnímu tělu zpomaleným pohybem.

5. Příprava na vyučování

Forma zájmového vzdělávání, která má v ŠVP ŠD upozornit na provázanost školy a družiny. V družině samozřejmě neprobíhá školní výuka - činnosti v družině jsou založeny především na dobrovolnosti. Můžeme pouze děti motivovat či posilovat zájmy jednotlivých dětí. Jako přípravu na vyučování bychom mohli označit::

- Didaktické hry – aktivita na bázi hry, během které se dítě učí, vzbuzuje zájem o učení – vědomostní hry, kombinační hry, zeměpisné hry. Lze využít interaktivních tabulí a databáze didaktických her Didaktis.
- Domácí úkoly – tento bod má několik důležitých zásad. Především bychom měli dítěti, které si chce (nebo má instrukce od rodičů) vypracovat domácí úkoly v družině, nabídnout správný čas a prostor pro tuto činnost. Jedná se tedy o čas, kdy je dítě ještě aktivní – ne pozdní odpoledne, odpolední družinu -

a o místo, které je oddělené od ostatních dětí a je alespoň částečně zvukově izolované.

Poznámky

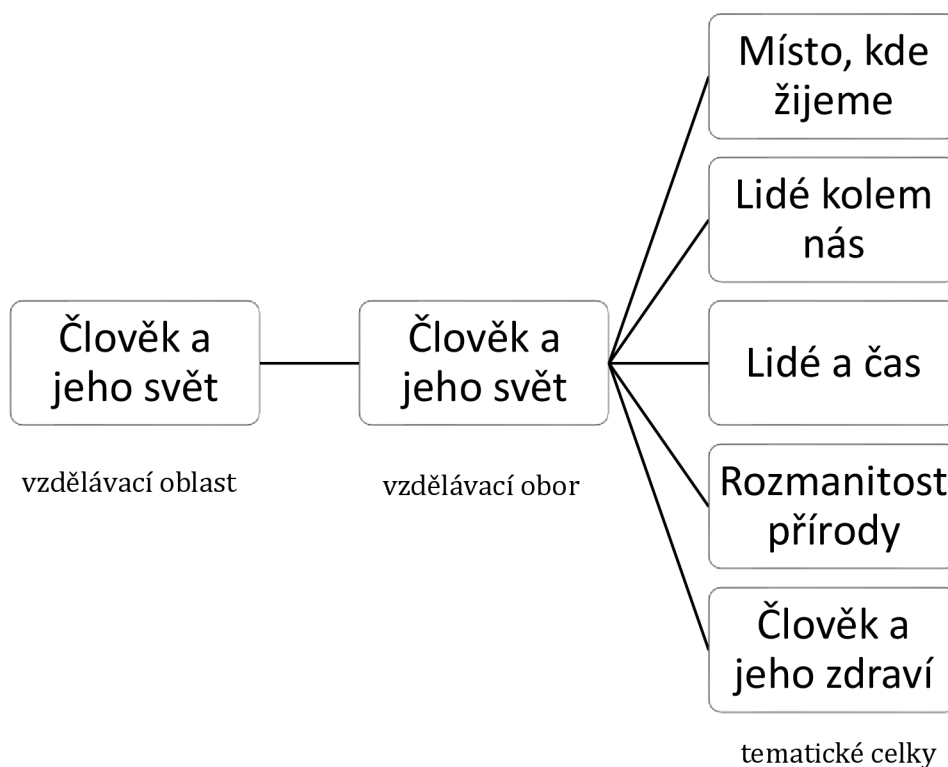
5. Obsah vzdělávání

Jakými činnostmi naplňujeme výchovu v ŠD?

Obsah zájmového vzdělávání ve školní družině logicky navazuje na dokumenty závazné pro školní prostředí. Konkrétní návrh obsahu vzdělávání podává zejména Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (k rámcovým programům a jiným souvisejícím dokumentům viz kapitolu 12).

RVP ZV vymezuje (mimo jiné) různé **vzdělávací oblasti**, které jsou dále drobeny do **vzdělávacích oborů**. Tyto obory jsou dále děleny do **tematických celků**. Tematické celky nakonec vytvářejí **vzdělávací obsah**, který by měl konečně generovat **očekávané výstupy** a měl by rozvíjet konkrétní **klíčové kompetence**.

Schéma 1 - členění vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*

Pro účely zájmového vzdělávání – v našem případě pro účely školní družiny – se jeví jako nejvhodnější vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět**, i když není nutně dáno, že musíme využít právě tuto. Nicméně tato oblast je uvedena v našem ŠVP, proto je pro nás závazná.

Připomeňme si - vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** jsme do našeho ŠVP zařadili zejména proto, že jako jediná ze vzdělávacích oblastí je určena pouze pro I. stupeň

Školní družina může svůj obsah přizpůsobit svým specifickým podmínkám (zaměření na *volný čas*, osobnostní rozvoj žáka v neformálním prostředí apod.). To znamená, že se družina může RVP ZV inspirovat a volně z něj vycházet. Podobné platí i pro ŠVP školy, na který by měla vhodně navazovat.

Jak už bylo řečeno výše, vzdělávací obor Člověk a jeho svět se dále člení, a to do pěti tematických okruhů:

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas
- Rozmanitost přírody
- Člověk a jeho zdraví

Ucelený přehled lze nalézt v ŠVP ŠD v Příloze 1, kde jsou jednotlivé tematické celky rozděleny do užších témat, ke kterým jsou uvedeny konkrétní činnosti. Tyto (nebo podobné) činnosti bychom měli v rámci zájmového vzdělávání realizovat.

U jednotlivých činností jsou v tabulce v ŠVP ŠD uvedeny klíčové kompetence, které danou činností *rozvíjíme*. Klíčové kompetence jsou nadpředmětové a tvoří soubor schopností a dovedností, které by měly děti ve škole získávat – družina přitom napomáhá spíše k jejich rozvíjení.

V přehledu v Příloze A je uveden vzorový program pro odpoledne ve školní družině. Uvedený program je ilustračně zaměřený na jarní období, nicméně zaměření aktivit je nutné dle potřeby modifikovat. Přehled může posloužit i jako základní struktura organizace dne ve školní družině – je rozdělen na část **odpočinkovou, zájmovou** a část **přípravy na vyučování**.

Činnosti můžete využít dle vlastního uvážení vzhledem k věku dětí a navrhovaného ročního období. Je pouze na vás, jak s činností naložíte, jak ji přizpůsobíte specifikům svého oddělení. Navrhovaná činnost slouží obecně pro naplnění obsahu vzdělávání v družině v konkrétním celku. Modifikace a překrytí s jinou činností není v žádném případě na překážku.

Odkazy a literatura k tématu:

- Rok ve školní družině (Holeyšovská, 2016)
- Zájmová činnost ve školní družině (Holeyšovská, 2009)
- Pohádkové vzdělávání 2 (Kalábová, 2009)

Poznámky

6. Žáci se SVP

Jak budeme pracovat s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a s žáky nadanými?

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) tvoří specifickou část dětí pravidelně docházejících do družiny a vyžadují tak speciální přístup ze strany pedagogů. Legislativně je toto téma zakotveno ve vyhlášce č. 27/2016.

Status žáka se SVP podléhá pěti kategoriím podpůrných opatření dle závažnosti vyžadovaných speciálních potřeb. První kategorii vyhodnotí sama škola (učitel, vychovatel) a konzultuje ji s výchovným poradcem. Během několika měsíců sledují pedagogové působení žáka ve škole/družině a poté znovu situaci společně vyhodnocují. Pokud se situace žáka nikterak nezlepšila, škola doporučí žáka k vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny (PPP), která provede vyšetření. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně jsou diagnostikovány školským poradenským zařízením (v našem případě nejčastěji právě PPP).

Z výše uvedeného je patrné, že práce s žáky se SVP by měla probíhat v úzké spolupráci s **třídním učitelem, výchovným poradcem** (popřípadě s **pracovníkem PPP**) a samozřejmě s **rodičem**.

Mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami můžeme ve velmi obecné míře zařadit zejména následující případy:

- zdravotní postižení – tělesné, mentální,
- problémové chování – agresivita, sklony k šikaně, sociopatologické jednání,
- odlišný mateřský jazyk – cizinci, kteří neovládají základy češtiny pro každodenní komunikaci,
- nepodnětné sociokulturní prostředí – zjevné problémy v rodinném prostředí (nedostatečná péče o hygienu dítěte, nepodnětné prostředí, alkoholismus v rodině).

Při pedagogické činnosti s těmito žáky dbejme zejména na:

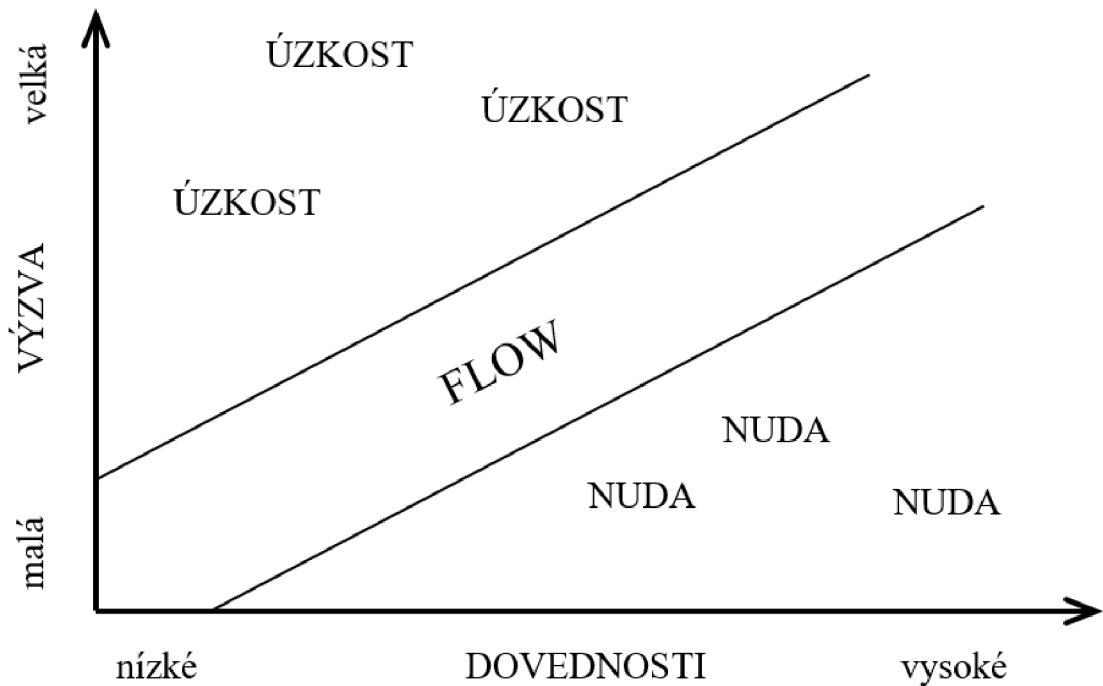
- individuální přístup k dítěti – častěji se na dítě obrácíme, dotazujeme se, reflektujeme pozitivní stránky jeho projevu,
- začleňujeme dítě do kolektivu, vytváříme prostor pro začlenění do běžných formálních i neformálních aktivit.

Příklad: Pepík pochází z neúplné rodiny – v jedné domácnosti ho vychovává matka s babičkou. Rodina se často stěhuje, je podezření na nepokryté a časté pití alkoholu (Pepík je často neupravený, chodí v umazaných šatech, z oblečení a z vlasů jsou cítit cigarety, v jeho kresbách se často objevuje láhev vodky, kterou drží v ruce zubatá „zrůdička“). Pepík vyrůstá v nepodnětném prostředí, většinu času stráví hraním videoher. Má značné nedostatky jak ve školních vědomostech, tak v sociální oblasti. Zaostává v mluveném i psaném projevu, má velmi nízké sebevědomí. Psycholog z pedagogicko-psychologické poradny přiznal Pepíkovi 2. stupeň podpůrných opatření z důvodu sníženého intelektu, uvažuje se o 3. stupni. Ve třídě má několik kamarádů, ale ti se s ním přátelí čím dál méně, jelikož se vytrácí společné zájmy a způsob komunikace se začíná značně lišit (Pepík vydává různé „skřeky“, komunikuje často fyzicky – strkáním, narážením, silným objetím. Toto chování však není projevem agrese.).

Pan vychovatel komunikuje situaci s paní třídní učitelkou. Sleduje Pepíkovo chování od příchodu do družiny, vyzpovídá se ho, jak se má. Ví, že Pepík je velmi nervózní, když má mluvit před ostatními, proto ho těmito situacím nevystavuje. V kolektivních hrách dbá na to, aby se Pepík co nejvíce zapojoval a nenápadně ho zařazuje do skupin, ve kterých jsou žáci s hlubším sociálním cítěním. Snaží se zabránit tomu, aby byl Pepík v rámci sportovních aktivit vybírán do týmu jako poslední. Při rukodělných činnostech se Pepíkovi snaží citlivě pomáhat, ale jeho práci nepřebírá. Snaží se, aby Pepík zažil úspěch.

Styl práce s **žáky nadanými** nabývá podobných obrysů jako práce s žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními. S těmito žáky hledíme rozvíjet jejich nadání například tím, že pro ně připravíme složitější úkol, náročnější práci – prostě větší výzvu, se kterou by se mohli měřit. Neměli bychom však zapomenout na teorii FLOW, podle které musíme nastavovat obtížnost úkolů tak, aby byly stále zvládnutelné, ale zároveň neubíraly na motivaci a byly zábavné. Teorie FLOW vychází z pozitivní psychologie a je jednou ze zásad zážitkové pedagogiky, jejíž uplatňování je v rámci školní družiny vítáno. Tuto teorii bychom přitom měli uplatňovat při všech činnostech, které v družině realizujeme.

Schéma 2 - teorie FLOW

Stavu FLOW dosáhneme vytvářením podmínek, které jsou pro dítě dostatečnou výzvou a zároveň má k této výzvě dostatek dovedností. Pokud je dítě v nějakém oboru činnosti velmi schopné a my jeho schopnosti neodhadneme a laťku nasadíme příliš nízko, brzy se začne nudit a bude mít tendence činnost opustit. Pokud však nasadíme laťku příliš vysoko vzhledem k jeho dovednostem, bude zažívat nepříjemné pocity úzkosti a v činnosti zřejmě nebude chtít dále pokračovat. Pokud však nastavíme laťku úměrně vysoko schopnostem a dovednostem dítěte, ocitne se v zóně pocitu FLOW, kdy je plně koncentrováno na danou aktivitu, neohroženo ani nudou, ani pocitem úzkosti.

Dosažení pocitu FLOW u dítěte je pro vychovatele náročné, navíc vzhledem ke značným rozdílům mezi dětmi mladšího školního věku. Je třeba každou činnost co nejvíce individualizovat a laťku obtížnosti (výzvy) nastavit pro každé dítě co nejpřesněji.